

Engesztelő áldozat BAKA ISTVÁNNAK

Alig több, mint két éve temettük el napjaink magyar irodalmának egyik legizgalmasabb alakját. Munkásságának méltatása mindig megragadt verseinél és prózai írásainál - arról, hogy két színpadi műve is született - mintha elfelejtkeztek volna az elemzők, mint ahogy a színházi szakma is ezt tette... Úgy látszik: állandó velejárója a magyar színjátszásnak, hogy sokszor nem találja meg azt a vele kacérokodó szerzőt, akivel magasabbra számíthatna.

"A korinthuszi menyasszony" írója is erre a sorsra jutott. A mű felületes elemzője többnyire 1956 allegórikus megközelítését véli benne felfedezni, ami csupán a cselekmény alapja, s nem veszi észre a történelmi háttéren kirajzolódó furcsa szerelmet. Az értetlenség, mindenféle dramaturgiai kifogásokkal való visszautasítás elriasztotta a költőt a színháztól, több drámát már nem is írt. (A darab végül 1993-ban Sándor János rendezésében - jelentős beavatkozásokkal - került színre Szegeden.) Pedig a dráma nem mellékterméke, hanem fontos része volt egy tudatosan építkező írói pályának.

Előadásunk szempontjából a történelmi szituáció csak alaphelyzet: amelyben tisztábban megnyilvánulnak a különféle emberi magatartások; amelyben a szerepek többsége pusztán a túlélésre rendezkedik be, és ezen kívül semmi más nem akar. Velük ellentétes a halott lány által képviselt magatartás: "Legalább egyszer, egyetlenegyszer életemben tudtál volna kitartani valami mellett, ami több és fontosabb, mint a pusztá túlélés" - mondja a Vendégnek, az őt és társait egyaránt eláruló egyetemistának.

A szomorújáték a kihagyott lehetőségek drámája. Benne a lány az eszményi nő, kamaszkorunk elérhetetlen szerelme, az ideák világából megjelenő tökély, szellemalak - az örök és szenvedélyes szerelem jelképe - a "Lehetőség". S mi a Vendéggel együtt a lehetőséget kihagyó, a szerelmet és eszméinket önös érdekből, félelemből és gyávaságból eláruló, a soha vissza nem térő alkalmat fel nem ismerő vándorok vagyunk.

Az előadás engesztelő áldozat az írónak - aki már soha nem írhat nekünk darabot - a gyerekkori jóbarátnak, akivel együtt álmodoztunk művész pályánk beteljesedéséről.

László Bérczes

A SZERZŐ A DARABRÓL:

"A korinthuszi menyasszony" eredetileg egy kisregény betétnovellája volt. Miután ez megszületett, elhatároztam, hogy ebből írom meg életem második drámáját. Mindig volt egy álmom a színpadról. Ez még kamaszkorom színházi élményeiből eredeztethető. Amikor ezt a darabot írtam, akkor is egy régi emlék, a kicsi szekszárdi dobozszínház lebegett előttem...

"A korinthuszi menyasszony" szomorújáték. Ezzel egyben utalni tudok a darab szándékoltan archaizáló stílusára is. De nemcsak a nyelv és a környezet archaikus, hanem azok a szenvedélyek is, amik ezekben az emberekben élnek. Nem a felszínen élnek meg az életet, mint mi általában...

A hangsúly az emberi magatartásokon van. Ezek mindig élethelyzetekhez, többnyire veszélyhelyzetekhez kapcsolódnak. Ezek a helyzetek mindig egy politikai színezetű háttér előtt születnek, de számomra nem ez a háttér a meghatározó. Már 1986-ban - amikor a darabot írtam - sem volt az. Az az igazság, hogy az erotomániámat akartam kiírni magamból. Régóta úgy érzem, hogy életünk legfontosabb mozgatója az erotika, ami minden körülmények között értelmet ad az ember életének. Romantikus megközelítésben a lelki szerelem emeli magához a testi szerelmet. Én azt gondolom, hogy ez fordítva van: minden a testből származik. A testi szerelem teszi az ember lelkét is naggyá. Ez az életben a legfontosabb. Olyan fontos, hogy - a drámámban megjelenő metafora szerint - az egyik szereplő még a halálból is visszatér, hogy megismerje azt... és a darab szól a legnagyobb bűnről: a gyávaságról. De a két férfi szereplőm, a gyáva diák - darabbeli nevén a Vendég - és a kegyetlen százados is akkor válik esendő emberre, amikor a testi szerelem önmaguk fölé emeli őket. Az egyetlen szereplő, aki nem nyerhet feloldozást, az a Kamasz. Ő mindvégig kíméletlen tud maradni, mert még nem érti a felnőttek szenvedélyeit... a darab hangsúlyait megváltoztatta közben az eltelt idő is... Rendszerváltás zajlik... Így viszont inkább azzal a kérdéssel szembesít: milyen emberek vagyunk? Hogyan viselkedünk a változások közben? Hogyan viselkedik a hősi, a Vendég... aki, akárhogy is csűrőmcsavarom a dolgot: sokmindenben én vagyok. És mintha az derülne ki, hogy nem tudunk felnőni a változásokhoz. Azt hiszem, erről kell most beszélni...

(Részletek Bérczes László 1993-ban készített interjújából)

HÁZI SZÍNPAD

Baka István:

A korinthuszi menyasszony

szomorújáték

Bemutató: 1998. január 22-én

a Magyar Kultúra Napján,

a Zalaegerszegi Művészeti Tanács rendezvényén.

Lány Jurina Beáta

Vendég Baj László

Anya Bárdos Margit

Kamasz Kiss J. Csaba

Százados György János

Játéktér Merő Béla

Jelmez Szőke Júlia

Zene Horváth Károly

Rendezőasszisztens Szűcs István

Rendező: Merő Béla